

Būvniecības valsts kontroles birojs

K.Valdemāra iela 157, Rīga, LV-1013, tālr. 67013302, fakss 67013211, e-pasts pasts@bvkb.gov.lv

Rīgā

22. 07. 2015
Uz 08.07.2015. Nr. 1-3/504
Nr. 233.9/18-106-12/15

Latvijas Republikas Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijai „Par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013. gada 21. novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus un turpmākās darbības, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā”

Jēkaba iela 11
Rīga, LV-1811

Informācijai:
Ekonomikas ministrijai
Brīvības iela 55
Rīga, LV-1519

Par trauksmes cēlēju tiesiskās aizsardzības sistēmas izveidi

Būvniecības valsts kontroles birojs (turpmāk – Birojs) 2015. gada 10. jūlijā saņēma Latvijas Republikas Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas „Par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013. gada 21. novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus un turpmākās darbības, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā” 2015. gada 8. jūlija vēstuli Nr. 233.9/18-106-12/15 „Par viedokļa sniegšanu” (reģistrēta ar Nr. 979; turpmāk – Vēstule) ar lūgumu līdz 2015. gada 22. jūlijam iepazīties ar Vēstulei pievienotajiem priekšlikumiem par trauksmes cēlēju tiesiskās aizsardzības sistēmas (turpmāk – Sistēma) izveidi un sniegt savu vērtējumu par šāda atsevišķa likuma nepieciešamību, kā arī norādīt, kā Sistēmas izveide palīdzēs novērst iespējamās traģēdijas būvniecības jomā un kāda loma tajā varētu būt Birojam.

Atbilstoši Tiesībsarga likuma 23. panta trešajai daļai iesniedzēju nedrīkst sodīt vai citādi tieši vai netieši radīt viņam nelabvēlīgas sekas par iesnieguma iesniegšanu Tiesībsarga birojam vai par sadarbību ar Tiesībsarga biroju, savukārt atbilstoši minētā panta sestajai daļai Tiesībsarga birojs neizpauž ziņas par iesniedzēju vai citu personu, ja tas nepieciešams šo personu tiesību aizstāvībai, izņemot gadījumu, kad attiecīgās ziņas pieprasa kriminālprocesa virzītājs.

SAEIMAS KANCELEJA

22-07-2015

Nr. 2/1956-12/15 Plkst. 12²⁰

Atbilstoši likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 22. pantam masu informācijas līdzeklis var nenorādīt informācijas avotu, bet, ja persona, kura sniegusi informāciju, prasa, lai tās vārds netiktu norādīts masu informācijas līdzeklī, šī prasība redakcijai ir saistoša, savukārt, lai aizsargātu personas vai sabiedrības būtiskas intereses, tikai tiesa, ievērojot samērīgumu, var uzdot norādīt informācijas avotu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 30. maija spriedumā (lieta Nr. A420487312, SKA – 87/2014) secināts, ka Iesniegumu likuma 9. panta pirmās daļas un Administratīvā procesa likuma 54. panta otrās daļas mērķis ir nodrošināt, ka privātpersonas, kuras saskaras ar pārkāpumiem valsts iestāžu un tiesu darbībā, ziņotu par pārkāpumiem, nebaidoties no amatpersonu atriebības vai citas nelabvēlīgas ietekmes. Tādējādi iestāde, balstoties uz iepriekš minētajām tiesību normām, var neizpaust informāciju, kas identificē ziņotāju jeb trauksmes cēlāju. Turklāt jāņem vērā, ka informācija, kas identificē ziņotāju, var būt ne tikai tāda, kas tieši norāda uz identitāti (vārds, uzvārds, nosaukums), bet arī tāda, no kuras identitāte ir izsecināma.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka trauksmes cēlāju tiesiskā aizsardzība jau ir ietverta dažādos normatīvajos tiesību aktos, līdz ar to Vēstulē izteiktais priekšlikums par Sistēmas izveidi Biroja ieskatā ir vērsts uz esošās kārtības pilnveidošanu, lai nodrošinātu personas tiesības netikt identificētai kā konkrētas informācijas iesniedzējai (pārbaudes vai citas darbības iniciatoram) un netiktu radītas tiešas vai netiešas nelabvēlīgas sekas saistībā ar konkrētas informācijas sniegšanu. Attiecīgi Biroja ieskatā atsevišķa likuma regulējums ir nepieciešams, lai definētu trauksmes cēlāja jēdzienu un izstrādātu tā tiesiskās aizsardzības garantijas pret no iespējami nelabvēlīgām sekām.

Attiecībā uz priekšlikumu par Sistēmas izveides nepieciešamību Birojs norāda, ka Vēstulē nav norādīta informācija, kāda veida Sistēma ir plānota. Proti, Vēstulē izteikts lūgums sniegt Biroja viedokli par Sistēmas izveidi, bet nav norādīts vēlamais Sistēmas modelis. Līdz ar to Birojs var sniegt tikai vispārīgu viedokli par Sistēmas izveidi.

Ņemot vērā, ka Sistēmas mērķis ir pasargāt personas, kas aktīvi iesaistās tiesiskās valsts veidošanā, Birojs uzskata, ka Sistēmai ir jābūt centralizētai, lai neatkarīgi no tā, kādā jomā ir izdarīts iespējamais pārkāpums, tā nodrošinātu vienotu pieeju ziņojuma sniedzējam. Piemēram, iestāde (institūcija), kas pieņem ziņojumus, izvērtē tos un lemj par ziņotāja aizsardzību un nepieciešamajiem personas aizsardzības pasākumiem, bet ziņojumu izvērtēšanai pēc būtības nosūta kompetentai iestādei, kā rezultātā kompetentās iestādes rīcībā nebūs informācija par ziņotāja identitāti.

Biroja ieskatā pie Sistēmas izveides privātpersonu un amatpersonu ziņojumi par iespējamiem pārkāpumiem būvniecības jomā būtu jāskata atsevišķi. Pieņemtā lēmuma vai faktiskās rīcības apstrīdēšana ir atkarīga no tā, vai persona samierinās ar konkrētas lietas apstākļiem un cik persona spēj iedziļināties konkrētas lietas niansēs. Savukārt, ja par pārkāpumu ziņo persona, kura ir iesaistīta būvniecības procesa izvērtēšanā, tad šāda informācijas ir pārbaudāma primāri, jo tā pēc būtības attiecas ne vien uz konkrētu gadījumu, bet uz būvvaldē (pašvaldībā) izveidotās kārtības nepilnībām. Tādēļ šobrīd ir nepieciešama tādas Sistēmas izveide, kas spētu aizsargāt tieši amatpersonu, jo atbilstoši Valsts civildienesta likuma 16. panta pirmajai daļai ierēdnim ir pienākums atteikties no uzdevuma pildīšanas, ja rodas šaubas par uzdevuma likumīgumu, bet tas nav pasargāts no atbrīvošanas no amata pienākumiem. Piemēram, būvinspektoram kā amatpersonai ir dots uzdevums pieņemt ekspluatācijā būvi, kas ir izbūvēta ar atkāpēm no būvprojekta.

Attiecībā uz Biroja lomu Sistēmas darbībā Birojs norāda, ka atbilstoši kompetencei, t. i., Būvniecības likuma 6.¹ panta pirmās daļas 6. un 8. punktam, Birojs izskata iesniegumus un sūdzības par būtiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem būvniecības procesā vai arī gadījumos, kad būve ir radījusi vai var radīt bīstamību vai būtisku kaitējumu personu dzīvībai, veselībai, īpašumam vai videi, kā arī nodrošina metodisku palīdzību savas kompetences jautājumos. Līdz

ar to šobrīd gan privātpersonām, gan pašvaldību un citu valsts iestāžu darbiniekiem (tai skaitā anonīmie ziņojumi) ir iespēja vērsties Birojā ar informāciju par iespējamiem pārkāpumiem būvniecības jomā. Birojs saņemto informāciju par iespējamo būvniecības pārkāpumu izskata pēc būtības, jo ir svarīgi savlaicīgi konstatēt personas dzīvības, veselības, īpašuma vai vides apdraudējumu vai pārliecināties par tā neesamību, nekā konstatēt personu, kura paudusi minēto informāciju. Līdz ar to no būvniecības kontroles un ekspluatācijas uzraudzības vai būtisku būvniecības pārkāpumu izvērtēšanas viedokļa nav izšķirošas nozīmes personas identitātei, kura ir sniegusi informāciju. Biroja ieskatā Birojam primāri ir jāizvērtē iesniegumā norādītā informācija saistībā ar iespējamo būvniecības pārkāpumu, nevis jāizsargā ziņotājs un jāizstrādā ziņotāja aizsardzības pasākumu plāns.

Birojs atbalsta papildu funkciju pārņemšanu lēmumu pieņemšanai konstatētā būvniecības pārkāpuma novēršanai. Proti, šobrīd Būvniecības likums neparedz Birojam tiesības vērtēt būvvalžu (pašvaldību) pieņemto lēmumu un veiktās faktiskas rīcības tiesiskumu. Birojam, konstatējot būvniecības normatīvo tiesību aktu pārkāpumus, atbilstoši kompetencei nav tiesības atcelt vai atzīt par prettiesisku būvvaldes (pašvaldības) pieņemto lēmumu, nedz arī uzlikt par pienākumu būvvaldei (pašvaldībai) izskatīt konkrētu administratīvo lietu no jauna. Līdz ar to Birojs, konstatējot būtiskus pārkāpumus būvvaldes (pašvaldības) vai to amatpersonu darbībā būvniecības jomā, var tikai lūgt būvvaldi (pašvaldību) novērst pārkāpumus. Biroja ieskatā, šāda kārtība nesasniedz Būvniecības likuma 2. pantā noteikto mērķi.

Attiecībā uz Sistēmas izveides palīdzību novērst iespējamās traģēdijas būvniecības jomā, Birojs norāda, ka atbilde uz minēto jautājumu ir atkarīga no attiecīgās iestādes rīcības brīvības pārkāpumu novēršanā. Proti, ja Sistēma efektīvi aizsargās ziņotāja identitāti (tai skaitā nodrošinās augstu aizsardzības pasākumu līmeni), tad personas aktīvāk iesaistīsies informācijas sniegšanā, bet Biroja ieskatā minētajam nebūs īstas vērtības, ja kompetentai iestādei (institūcijai) nebūs dotas pilnvaras rīkoties, lai novērstu pārkāpuma sekas vai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtēšanos.

Ar cieņu

direktors

P. Druķis

A. Rozentāļbergs 67013315
Agris.Rozentalbergs@bvkb.gov.lv

Z. Bruģe, 67013313
Zoja.Bruge@bvkb.gov.lv